

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av elevers tillgång till
läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska
skolformerna vid Anundsjöskolan i Örnsköldsviks
kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Anundsjöskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska skolformerna.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Anundsjöskolan i Örnsköldsviks kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.
- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Skapa förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom hela skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.
- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolenhetens arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 20 maj 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till [kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto: kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se) eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr 2025:5041) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Anundsjöskolan i Örnsköldsviks kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att lärare i de flesta teoretiska ämnena och olika stadier ser till att läroböcker och andra läromedel används på ett sätt som bidrar till att skapa sammanhang och överblick för eleverna i områden inom ämnena de läser. Samtidigt framkommer i intervjuer att det finns ämnena i årskurs 7–9 där lärare inte använder en lärobok som grund i undervisningen.

I intervjuer med lärare framkommer att det inom arbetslagen finns tankar om hur läroböcker och andra läromedel regelbundet ska användas i undervisningen på skolenheten så att de utgör en stomme i undervisningen. Lärare uppger dessutom i intervjuer att de flesta använder aktuella läroböcker samt andra läromedel, som är anpassade till läroplanen, för att planera och genomföra undervisningen.

Lärare i förskoleklassen och lågstadiet uppger att läroböcker och andra läromedel utgör stommen i deras undervisning. Genom att använda läroböcker och tillhörande lärarhandledningar utformar lärare en enhetlighet i lektioner och i läsårsplaneringar. En lärare berättar exempelvis att elever i undervisningen i ämnet svenska använder läroböcker i samma serie för kontinuitet och en röd tråd i undervisningen. Det finns även digitala komponenter till läroboken som läraren använder som ett komplement i undervisningen.

Lärare i mellanstadiet uppger i intervju att de planerar undervisningen i många ämnen utifrån lärobokens struktur. Ett exempel är att undervisningen i ämnet svenska bygger på lärobokens cirkelmodell där läraren tillsammans med elever producerar texter. Utifrån serien av läroböcker i ämnet svenska som används i flera årskurser får elever en överblick som bidrar till att skapa sammanhang inom ämnesområdet.

Lärare i högstadiet uppger att de med läroboken som grund ger elever möjlighet att utveckla kunskaper på flera vis i flertalet ämnen och klasser. Exempelvis ger läroboken möjlighet till progression när elever läser texter i ämnet engelska utifrån lärobokens olika teman, där ett tema är skräck. Även i de naturorienterade ämnena utgör läroboken grunden i undervisningen i högstadiet. Lärare använder dessutom ett alternativt läromedel som ett komplement, eftersom bilderna i den läroboken är inspirerande. I intervju med elever och lärare från högstadiet framkommer samtidigt att inte alla lärare i de samhällsorienterade ämnena har en lärobok som stomme i undervisningen. Elever berättar exempelvis att en lärare emellanåt läser högt ur en lärobok, samtidigt som elever har svårt att följa med i texten då de själva inte har tillgång till ett eget exemplar av läroboken. Undervisningen på dessa lektioner baseras mer på bildspel som läraren skapat själv samt länkar till olika sidor på internet. Av intervjuer

med lärare framgår att det varierar mellan lärare i högstadiet på vilka sätt de använder läroboken. Ett exempel är att lärare i vissa klasser använder annat material än läroboken i ämnet matematik. Den undervisningen har sin grund i innehåll som plockas från olika läroböcker.

I intervjuer med lärare framkommer att lärarna på olika sätt arbetar med elevernas ämnesintresse. En lärare i lågstadiet berättar att hen väcker elevers ämnesintresse exempelvis för cirkeln som geometrisk form genom att först låta elever leta efter cirklar runt om i klassrummet och sedan arbeta med området cirklar i läroboken. Läraren uppger att elevernas ämnesintresse väcks och att en effekt är att elever fortsätter leta cirklar långt efteråt. Lärare i högstadiet uppger i intervju att de fångar elevers intresse genom att elever fritt får bläddra i läroboken och att de tillsammans med eleverna för samtal om vad eleverna kommer att lära sig. Dessutom introducerar de nya områden genom att låta elever skriva ner vad de tycker är roligt eller intressant inom området utefter vad de ser i läroboken.

Lärare i lågstadiet uppger att de väljer läroböcker och metoder utifrån elevernas läsförmåga. Med varierade metoder får elever läsa i kör genom att den gemensamma texten projiceras på skärmen eller genom att följa med i lärobokens text när läraren läser högt. Rektorn uppger i intervju att skolan inte har tittat specifikt på flickors och pojkars läsning kopplat till läromedel. Lärare i alla stadier uppger att de inte ser några markanta skillnader mellan hur flickor kontra pojkar angriper texter i olika läromedel. Lärare i mellanstadiet uppger dock att pojkar i högre grad än flickor lockas av digitala läromedel, främst utifrån möjligheten att lyssna på texter.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger eleverna instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen. Lärare ger dessutom instruktioner om hur eleverna ska navigera i läroböcker och andra läromedel.

I intervju med lärare framkommer att lärarna på flera sätt ger instruktioner om hur eleverna kan navigera i läroböcker och andra läromedel. Lärare i lågstadiet uppger att de använder en dokumentkamera som projiceras lärobokens innehåll på tavlan så att instruktionerna till eleverna blir ändamålsenligt presenterade både auditivt och visuellt. Ett exempel är att när undervisningen berör längdenheter så visar läraren en linjal samtidigt som sidan i läroboken projiceras så att lärandet har sin utgångspunkt i läroboken. Lärare i lågstadiet uppger även att ett läromedel i matematik projiceras på tavlan så att läraren instruerar och löser en förklarande

uppgift inför eleverna. På så vis kan eleverna se metoden som de kommande uppgifterna kan lösas med.

I intervju med lärare i mellanstadiet framkommer att även dessa lärare regelbundet inleder ett nytt område inom ämnet med att tillsammans med eleverna granska lärandemålen som inleder texterna i läroboken samt vad kapitlet innehåller och vilken information rubrikerna ger. Lärare i mellanstadiet uppger att de visar hur elever kan lyssna på lärobokens innehåll och de skickar dessutom hem en manual till vårdnadshavarna så att de kan hjälpa eleverna att lyssna på läromedlet hemma. Eleverna i mellanstadiet får dessutom studietekniska råd varje vecka av sina lärare i syfte att medvetandegöra eleverna om vad som underlättar för dem när de ska lära sig nya saker. Råden som lärarna ger har sin grund i ett läromedel med fokus på elevers studieteknik. Lärare i högstadiet uppger att de för samtal med elever om bokens indelning i kapitel samt om bilderna i läroboken. En lärare låter elever få grepp om bokens struktur genom att inte alltid ange en specifik sida, utan istället hänvisa till kapitlets rubrik och låta elever använda innehållsförteckningen. Dessutom diskuterar eleverna vad de har för förståelse om ämnets område utifrån lärobokens innehåll.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.

Lärare på alla stadier uppger att de har tillgång till och använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. I intervjuer med lärare i förskoleklass och lågstadiet samt av Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön med fokus på läroböcker och andra läromedel, framkommer att undervisningen anpassas, exempelvis genom att det i matematikboken erbjuds flera olika nivåer. I läroboken i ämnet engelska finns tre olika svårighetsgrader på texter och i ämnet svenska finns kortare böcker i stor variation med olika mycket text och dessa böcker hör till läroboken. Dessutom finns alla nivåer även inlästa för elever som utvecklar kunskaper genom att lyssna. Elever i lågstadiet får i ämnet svenska tillsammans utveckla läsförmågan genom att använda digitala komponenter i läromedlet. Först läser en digital röst en mening och sedan läser eleverna efter i kör, samtidigt som eleverna får stöd av att orden på skärmen får färg just där eleverna ska läsa som en hjälp att följa med och delta i läsningen.

Lärare i mellanstadiet uppger att elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling och behöver utmaningar får arbeta med fördjupande uppgifter i läroboken som de kan använda när det passar dem. Lärare ger

även exempel på att läroböcker i de samhälls- och naturorienterande ämnena möter elevers behov genom att elever kan välja att lyssna på texterna.

I intervju med lärare i högstadiet framkommer att de möter elevers behov och förutsättningar på olika sätt. Exempelvis fungerar mer enkla läromedel bättre om de används i en mindre undervisningsgrupp då det minskar elevers känsla av att känna sig annorlunda. Lärare i bland annat samhällsorienterande ämnen, matematik och engelska uppger att de enklare läroböckerna ger elever i behov av stöd möjlighet att utvecklas. Lärare i ämnena engelska och matematik uppger att elever som behöver utmaningar ges förutsättningar till det genom att läroböckerna har fördjupningsuppgifter och texter på olika nivåer. Lärare ger dessutom exempel på att de anpassar så tillvida att elever kan välja mellan att få uppgifter digitalt eller utskrivna på papper och att de till viss del också kan välja mellan att genomföra prov och uppgifter på dator eller på papper. Elever uppger i intervju att lärarna använder läroböcker och andra läromedel med alternativa uppgifter. Exempelvis lägger en lärare i samhällsorienterande ämnen ut mer fördjupande extrauppgifter på skolans digitala plattform. I ämnet matematik ges elever möjlighet att använda antingen en grundbok med flera nivåer eller en mer avskalad basbok där elever skriver sina uträkningar direkt i läroboken.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid så att eleverna kan läsa på och gå tillbaka till det som läraren belyst i undervisningen och på så sätt befästa sina kunskaper.

I intervju med rektorn, lärare på alla stadier och elever i årskurs 7–9 framkommer att elever har möjlighet att låna hem läroböcker, exempelvis inom samhälls- och naturorienterande ämnen samt i matematik, svenska och engelska. Lärare i mellanstadiet uppger att de ger elever instruktioner om hur läroböcker ska användas utanför lektionstid, exempelvis genom att eleverna får skriftliga instruktioner i flera steg om vad de ska göra som läxa.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn till viss del styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

I intervju med rektorn och lärare från alla stadier framkommer att rektorn fördelar ekonomiska medel till arbetslagen på olika stadier för inköp av

ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. Samtidigt styr och leder rektorn i begränsad utsträckning ett gemensamt arbete med att säkerställa att det finns tillgång till relevanta, aktuella och pedagogiskt ändamålsenliga läroböcker och läromedel. Lärare från olika stadier uppger att rektorn uppmanar dem att köpa in läromedel samtidigt som de sällan behöver motivera föreslagna läromedelsinköp för rektorn. Lärare från alla stadier uppger att de sällan diskuterar läromedlen med rektorn, förutom att de nyligen fått vissa frågor om läroböckers genusperspektiv. I intervju med rektorn bekräftas att skolans lärare sällan träffas för att diskutera enhetlighet eller gemensamma mål. Enligt rektorn är en av orsakerna till detta att skolan inte har en passande lokal att samlas i. Vidare framkommer att rektorn har en viss överblick över tillgången till läroböcker och andra läromedel genom att se vad lärarna köper in, samtidigt som rektorn framhåller en stor tillit till lärarnas egna val. Rektorn säger sig utgå ifrån att lärarna har tillgång till lärarhandledningar eftersom något sådant inköp aldrig har nekats.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

Lärare på alla stadier uppger att de inom arbetslaget får förutsättningar i form av tid och resurser för att välja och köpa in läroböcker och andra läromedel med tillhörande lärarhandledningar. Samtidigt uppger lärare i mellan- och högstadiet att de flera gånger fått mycket kort tid på sig att via statsbidraget genomföra val och inköp av läromedel. Lärare i förskoleklass och i lågstadiet uppger att de reflekterar över och motiverar sina val med varandra inom arbetslaget. Inför större inköp har lärare gjort jämförelser, exempelvis mellan olika läroböcker i samhälls- och naturorienterande ämnen. Dessutom sker spontant samtal i arbetslaget exempelvis kring hur läroboken i ämnet svenska används på olika sätt och fungerar i olika elevgrupper.

Lärare som undervisar i mellanstadiet uppger att de beställer olika visningsexemplar av läromedel för att säkerställa att läromedlet ska passa både elevgruppen och läraren utifrån hur hen undervisar. Utifrån detta har lärarna i ämnet svenska i mellanstadiet valt att ha olika läroböcker. Lärarna uppger vidare att de beställde hem ett antal olika läroböcker från olika förlag då de skulle göra inköp i samhälls- och naturorienterande ämnen i syfte att jämföra dessas utformning. Tillsammans granskade och jämförde lärarna läroböckerna och kom därefter överens om vilka läroböcker de skulle köpa in. Lärare i årskurs 7–9 uppger att de i olika omfattning

diskuterar val av läroböcker och användning av dem med ämneskollegor. Vissa ämneslärare uppger att de regelbundet samarbetar medan det i andra ämnen sker samtal mer sällan. I samhällsorienterande ämnen har lärarna i högstadiet valt olika läroböcker utifrån vad var och en tycker fungerar bäst i undervisningen och de använder läroböcker i olika omfattning.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet mellan lärare på skolans alla stadier.

Rektorn uppger att hen genom att ge ekonomiska resurser leder arbetet med tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel. Detta bekräftas av att lärare från alla stadier uppger att arbetet med likvärdighet nästan uteslutande sker inom arbetslaget och respektive stadiet. Lärare uppger även att rektorn inte deltar i samtal som förs mellan lärare i olika konstellationer om hur läromedlen används. Rektorn bekräftar lärarnas bild. Det finns ingen kollegial mötestid för lärare från förskoleklass till årskurs 9 finns för att skapa ett gemensamt tillvägagångssätt mellan stadierna i arbetet med läroböcker och andra läromedel. Rektorn uppger att hen får del av lärarnas arbete genom att ibland delta i lärarnas möten och i övrigt genom att ta del av mötesprotokoll.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning ser till att lärarna gör utvärderingar av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av dokument som begärts in av huvudmannen samt i intervju med rektorn uppges att rektorn gör behovsanalyser i samverkan med lärarna för att säkerställa att de läromedel som används i undervisningen är aktuella, relevanta och tillgängliga. Samtidigt uppger rektorn i intervju att hen inte givit några direktiv om att lärare ska utvärdera läromedlen. I intervjuer uppger rektorn och lärare från samtliga stadier att lärarna och rektorn inte har gjort någon utvärdering av hur läroböcker och andra läromedel har fungerat i undervisningen under läsåret samt hur dessa bidragit till en god kunskapsutveckling. I intervjuerna med lärare framkommer att rektorn inte har genomfört några konkreta åtgärder för att förbättra eller justera användningen av läroböcker eller andra läromedel i undervisningen. I

intervju med lärare i förskoleklass och lågstadiet uppger lärare att det inom arbetslaget sker utvärderingar av läromedel när tid finns.

Lärare i mellanstadiet uppger att rektorn inte deltar i arbetslagsmöten vid de tillfällen lärarna diskuterar läromedel. Likaså uppger lärarna att rektorn inte initierat några åtgärder gällande hur lärare använder läroböcker och andra läromedel i undervisningen. Även lärare i högstadiet uppger att rektorn inte tar reda på hur läroböckerna används i undervisningen och att rektorn inte deltar vid sådana samtal. Lärare uppger dessutom att de inte heller har organiserade samtal om hur val av läroböcker i olika stadier påverkar elever vid stadiövergångar. I högstadiet genomförs ibland informella utvärderingar mellan ämneskollegor. Dessa utvärderingar har visat på det mervärde som läroböcker och andra läromedel ger för elevernas lärande.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.

Av läroplanen framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning samt att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹ Av läroplanen framgår vidare att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Eleven ska successivt få fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar samt få möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärarna inte använder läroböcker eller andra läromedel i vissa samhällsorienterande ämnen samt i ämnet matematik i vissa klasser i årskurs 7–9. Det framgår av intervjuer

¹ Lgr 22, avsnitt 2.8, Rektorns ansvar.

² Lgr22, avsnitt 2.2, Kunskaper Riktlinjer.

med lärare och elever att undervisningen inte utgår från en lärobok eller andra läromedel i dessa ämnen. I stället har lektioner sin grund bland annat i bildspel som läraren skapat själv samt länkar till olika hemsidor, vilket gör det svårt för eleverna att få en tydlig överblick och progression i sin kunskapsutveckling. När undervisningen främst bygger på lärarnas eget material, som bildspel och arbetsblad, kan det leda till variation i kvaliteten och mindre systematisk undervisning.

Genom att använda läromedel och tillhörande lärarhandledningar kan dessa stödja lärandet på olika sätt. Bland annat kan ändamålsenliga läromedel skapa sammanhang och ge en överblick och på så sätt främja lärandet. Lärarna kan med hjälp av lärarhandledningar planera en undervisning som ger eleverna sammanhang och överblick. Eleverna kan genom läromedel få succesivt alltmer utmanande uppgifter och texter vilket gynnar deras kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna använder läroböcker och andra läromedel samt att lärare medvetet arbetar med texterna i dessa läromedel för att ge eleverna sammanhang och struktur. Ett sådant arbete kan bidra till elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Det kan också handla om att rektorn ser till att lärare får tillgång till lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Skolverket har material som kan användas i detta.³

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom

³ [Strukturerad undervisning - en modell i sex steg - Skolverket](#) hämtad 2025-11-25

givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁴

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna inte har tillgång till läroböcker i vissa ämnen och klasser. Det framgår av intervjuer med elever, lärare och rektorn att det skiljer sig åt i vilken utsträckning det finns tillgång till relevanta läroböcker. Vidare framgår det att rektorn i begränsad utsträckning styr arbetet med att se till att alla lärare köper in de läroböcker som behövs i respektive ämne och klass. Granskningen visar att rektorn inte sett till att eleverna får tillgång till relevanta och aktuella läroböcker i undervisningen i alla teoretiska ämnen.

Genom att öka tillgången till läroböcker får elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen, oavsett tidigare kunskaper i linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Utvecklingsområde 3

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Skapa förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom hela skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁵ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en

⁴ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

⁵ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

likvärdig utbildning.⁶ Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.⁷ Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen.⁸ Av läroplanen framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det i begränsad utsträckning finns gemensamma målsättningar kring användningen av läromedel i undervisningen. Rektorn har en begränsad roll i att skapa förutsättningar för en medvetenhet i arbetet med likvärdighet inom hela skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Genom att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på hela skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom hela skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Utvecklingsområde 4

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolenhetens arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.¹⁰ Av förarbetena framgår

⁶ Prop. 2023/24:21 s. 30

⁷ 1 kap. 9 § skollagen

⁸ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

⁹ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektors ansvar

¹⁰ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.¹¹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att granskningen visar att skolan inte utvärderar tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel. Genom att rektorn ger lärare större möjlighet att utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ges förutsättningar att följa upp, utvärdera och analysera resultaten avseende användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten samt vid behov vidta åtgärder som en del av utvecklingsarbetet. Sådana förutsättningar kan vara schemalagda möten för läromedelsdiskussioner, etablering av arbetsgrupper för stadiövergångar eller stöd i form av checklistor för att effektivisera processen.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Ewa Mölleryd, utredare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Åke Isaksson. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Maria Hermansson och Anna-Carin Kostic deltagit.

¹¹ prop. 2023/24:21 s. 27

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹² Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande.¹³

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹⁴

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.¹⁵ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁶

¹² Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

¹³ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹⁴ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

¹⁵ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

¹⁶ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att:

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁷

¹⁷ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Anundsjöskolan den 21 oktober 2025. Besöket genomfördes av utredarna Åke Isaksson och Maria Hermansson.

Skolenheten är en kommunal skola, verksam i Örnsköldsviks kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. På skolenheten går cirka 350 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Tre gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolenheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras under 2026.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna ser till att eleverna, såväl flickor som pojkar, får använda läroböcker och andra läromedel på ett sätt som bidrar till att skapa sammanhang och överblick över ämnesområden. Vilket ger progression i lärandet samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen. Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel. Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.